

Sint-Agathakerk

Plaats Breestraat 93, Beverwijk
Denominatie Rooms-katholieke Kerk
Gebouwd in 1924
Restauratie(s) 2001 - 2003
Architect(en) J.Th. J Cuypers en Pierre Cuypers jr.
Bouwmethode expressionistische centraalbouw
Bouwmetaal Baksteen
Orgel Vermoedelijk Bern. Pels en Zonen
Delen interieur van de hand van L. T. C. Lourijsen



De Sint-Agathakerk is een Rooms-katholieke kerk in het centrum van Beverwijk aan de Breestraat. De kerk werd ontworpen door Joseph en Pierre Cuypers jr. en werd in 1924 voltooid.

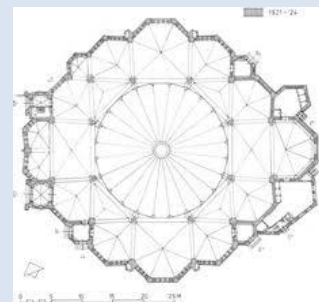


De kerk heeft een aantal voorgangers gekend. Het eerste pand waarin Sint Agatha waarschijnlijk vereerd werd was een kapel welke in 885 ingewijd werd. In 1203 werd de eerste kerk in romaanse stijl gebouwd. Rond 1400 werd deze vervangen door een gotische kerk. Deze kerk is in 1576 overgegaan in de handen van de Hervormden. Rond 1840 werd een nieuwe katholieke kerk aan de Peperstraat gebouwd, ter vervanging van een schuilkerk. De huidige kerk is gebouwd ter vervanging van haar te klein geworden voorgangster. De kerk heeft sinds 2003 ook de functie van cultureel centrum verkregen. De kerk is sinds 27 juni 1995 aangewezen als rijksmonument en op 15 september dat jaar als zodanig ingeschreven onder het nummer 492352. De kerk, met ouder woonhuis (bij de bouw van de St. Agatha bestemd tot

pastorie - reeds eerder beschermd onder monumentnummer 9445) en omliggende, aan de Bloksteeg ommuurde, kerktuin is gesitueerd in de van oorsprong bij het huis behorende tuin.

De kerk is gebouwd in een expressionistische bouwstijl waarin invloeden uit de byzantijnse en de vroegchristelijke architectuur zijn verwerkt. De architecten waren Joseph en zijn zoon Pierre Cuypers jr.. De kerk wordt gevormd door een grote achzijdige koepel met daaromheen een krans van straalkapellen, die ook allen gevormd zijn als koepels. De hoofdkoepel is in 1958 verhoogd met een uivormige spits met torenkruis. Deze is ter vervanging gekomen van een paraboolvormige bekroning met een lantaarn.

De hoofdkoepel wordt geflankeerd door vier kleinere koepels. Deze vier koepeltjes bevatten zijkapellen. De kapellen zijn ter breedte van een van de acht zijdes en bevinden zich op de hoefden van de kerk. De vier kapellen sluiten telkens twee kleinere kapellen in.



De koepel wordt gedragen door een ring van gewapend beton, deze ring wordt gedragen door acht gepolijste granieten zuilen. De zuilen zijn verder versierd met geometrische natuurstenen kapitelen. Tussen de zuilen zijn paraboolvormige scheidingsbogen geplaatst. De gewelfzwikken zijn versierd met muizetandfriezen die over de schalken doorlopen.

Aan de oostzijde van de kerk bevindt zich het priesterkoor. In het priesterkoor ligt een rode tegelvloer met daarin zwarte en witte tegels, deze tegels zijn in kruisvormen gelegd. De vloer, inclusief de ingelegde kruisvormen van afwijkende kleuren, is origineel. De vloer loopt door naar de Mariakapel en doopkapel. Tevens zijn de drie kapellen voorzien van marmeren lambrisering, neo-Byzantijnse mozaïeken en ovale glas-in-loodramen.

Het oudste voorwerp in de kerk is een Mariabeeld met kind, staande op een maansikkel. Het beeld is vroeg 16e-eeuws en komt waarschijnlijk uit de Nederlands Hervormde kerk uit Beverwijk. In de jaren 1572-1576 werd de stad Beverwijk geheel verwoest. Toen eindelijk de Spaanse bezetter wegtrok stonden er nog maar negen huizen overeind. Van de kerk stonden slechts de toren, de pilaren en stukken muur overeind. De kerksieraden werden naar Haarlem gebracht en daar bij inwoners in bewaring gegeven. De archieven van de kerk, het gasthuis en leprooshuis werden naar Amsterdam gebracht en daar verborgen. Er is niets meer van teruggekomen. Alleen het eikenhouten reliëf uit de eerste helft van de 16e eeuw, de H. Maagd met kind op een maansikkel is bewaard gebleven.



Het orgel, vermoedelijk uit de periode 1920-1929 heeft geen monumentale status. Het is gemaakt door de orgelfabrikant Bern. Pels en Zonen te Alkmaar. Het carillon, dat in 1958 geplaatst en 46 klokken telt heeft ook geen monumentale status.

Het oorspronkelijke interieur is voor het merendeel ontworpen door L. T. C. Lourijsen. In 1965 is het ontwerp aangepast omdat het altaar op een verhoging onder de hoofdkoepel werd geplaatst. Dat jaar zijn ook de kerkbanken vernieuwd. Lourijsen heeft de volgende onderdelen van de kerk ontworpen: het hoofdaltaar, de ramen, de mozaïeken, de kruiswegstaties in 1925. De preekstoel is ook van zijn hand, maar dan in 1931. De vloer in de kerk is niet origineel, maar wel in de stijl van het origineel.



De koepel met graten door uitwaaiende donker gekleurde bakstenen benadrukt en overgaand in driehoekige schalken, wordt onderverdeeld in 24 gewelfvlakken, waarin telkens een rondvenster met glas-in-lood is opgenomen met geometrische onderverdeling en eenvoudige kleurstelling. Vier grote zijkapellen ter breedte van een zijde van de achthoek van de centrale koepel bevinden zich op de hoofdassen en sluiten twee kleinere kapellen met een nevenruimte in, alle betrokken bij de kerkrimte. Een trap in de westelijke koepel leidt naar de orgelgalerij. Aan de oostzijde het verhoogde priesterkoor waar zich onder meer een doorgang naar de consistoriekamer bevindt. De rode tegelvloeren in het priesterkoor, de Mariakapel en de doopkapel met in kruisvormen gelegde zwarte en witte tegels zijn oorspronkelijk. Deze drie kapellen zijn voorzien van een marmeren lambrisering, mozaïeken in neo-Byzantijnse trant en ovale figuratieve glas-in-lood ramen met bakstenen omlijstingen. De wanden van het priesterkoor worden gescheiden door in zuilen overgaande veelhoekige kolommen die de scheidbogen ondersteunen.



Het in marmer en koper uitgevoerde hoofdaltaar, vervaardigd in het atelier Jorna, heeft een cilindervormig tabernakel dat is bekroond door een kruis, gedecoreerd met koperen reliëfs met staande engelen en het Lam op het Boek met de Zeven Zegels.

De houten preekstoel met ronde kuip en in opengehamerd koperwerk toont de vier evangelistensymbolen en -namen en wordt gedragen door drie marmeren zuilen. De koperen trapleuning is gedecoreerd met gestileerde bloemmotieven.

De ovale glas-in-lood ramen tonen voorstellingen van de Heilige Geest in de gedaante van een duif en engelen met symbolen die verwijzen naar het sacrament van het Doopsel, het Heilig Vormsel en de Eucharistie. Ook de kleine mozaïeken in de zwikken bij de vensters verwijzen hiernaar, respectievelijk een wierrookvat, een bron met drie stromen, een kruis met palmtakken en oliekruijke met olijftakken, een vis met broodmand en een pelikaan met jongen.

Hieronder mozaïekfriezen met Bijbeltekst in vergulde letters. Het mozaïek achter het hoogaltaar geeft een wandtapijt weer, ter linker- en rechterzijde van het hoogaltaar zijn de wanden gedecoreerd met mozaïekvoorstellingen van musicerende en biddende engelen. Een signatuur in het engelenmozaïek links van het hoofdaltaar toont de letters P.S.B., mogelijk verwijzend naar de mozaïekuitvoering door de gebroeders Beier te Keulen.

In de Maria- en doopkapel zijn een mozaïek met Maria met kind en een Christus- mozaïek, laatstgenoemde niet van de hand van Lourijsen, aangebracht. De wandschilderingen in deze kapellen zijn vervaardigd door P. Gerrits in 1949.

De overige kapellen hebben boven een plint van verticaal gemetselde zwarte bakstenen een geglazuurde tegellambrisering bestaande uit vierkante gele tegels gescheiden door groene bakstenen banden in verticale vlakken verdeeld. Hier zijn tussen de glas-in-lood vensters met florale motieven en de tegellambrisering op paneel geschilderde kruiswegstaties aangebracht. De door Lourijsen in symbolistische trant vervaardigde paneelschilderingen worden geflankeerd door zijpanelen met een lelietak, zonnebloem, druivenrank of kruisafbeelding.

Het marmeren doopvont met deksel in neo-barokke vorm, gesigneerd 'GB Brom Utrecht', dateert uit het derde kwart van de 19e eeuw.

Voorts drie gipsbeelden voorstellende St. Agatha, St. Joseph en St. Antonius van Padua en twee houten biechtstoelen met gebeeldhouwde kuif met figurale voorstelling (zegening) en bloemmotieven, in de deuren is glas-in-lood aangebracht.

